

Valentin Ciorbea, Florin Stan (editori), *Dobrogea în documente diplomatice românești (1878-1884)*, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2019, 165 p.

Neobositul istoric al spațiului dobrogean, profesorul Valentin Ciorbea, alături de mai tânărul, dar deja consacratul cercetător, Florin Stan, au reușit în toamna acestui an (noiembrie 2019) publicarea unui valoros volum de documente legate de evoluția Dobrogei în perioada 1878-1884, adică perioada imediat următoare unirii Dobrogei cu Vechiul Regat.

Trebuie să ne amintim, în acest context, că în pregătirea marcării a 130 de ani de la integrarea regiunii în granițele statului român, prof. univ. dr. Valentin Ciorbea a inițiat și desfășurat proiectul „*Dobrogea 130 de ani în cadrul statului românesc*”, împreună cu Consiliul Județean Constanța, proiect care s-a concretizat într-o sesiune științifică și editarea volumului *Dobrogea 1878-2008. Orizonturi deschise de mandatul european*.

Prezentul volum, intitulat *Dobrogea în documente românești (1878-1884)* este un demers similar, menit a marca, de această dată, cei 140 de ani de la integrarea Dobrogei, și a face lumină în privința unor aspecte mai puțin cunoscute despre evoluția spațiului dobrogean în epocă și despre eforturile făcute de administrația românească, începând cu toamna anului 1878, de a-și așeza structurile și de a-și consolida autoritatea în provincie.

Volumul valorifică 73 de documente ce ilustrează diferite aspecte legate de evoluția Dobrogei, precum: evaluarea realităților din regiune și cunoașterea potențialului de dezvoltare, situația populației și a notabilităților din principalele localități, pregătirea instalării administrației românești la Tulcea și la Constanța, situația frontierei sudice a Dobrogei și, în acest context, a situației din zona Arab-Tabia, problematica emigrării etnicilor musulmani, date economice și financiare relevante ș.a.m.d.

Documentele au fost identificate și preluate din Arhiva Ministerului de Externe, condus la acea vreme de Mihail Kogălniceanu (3 aprilie 1877-

25 noiembrie 1878), aici regăsindu-se rapoarte, dări de seamă, statistici și alte asemenea documente referitoare la diferite subiecte privind Dobrogea, grupate pe teme. În cele ce urmează vom semnală și noi o parte din documentele selectate de către editorii volumului. Astfel, atrage atenția un document deosebit de valoros (doc. nr. 18, *Adresă a Ministerului de Război din 3 ianuarie 1879*) ce prezintă statistica populației și a localităților dobrogene consemnată la începutul anului 1879, și care face o trecere în revistă a orașelor și satelor dobrogene, cu numărul populației și compoziția etnică a fiecărei așezări, a impozitelor ce erau plătite guvernului otoman, cu alte cuvinte, un tablou recapitulativ al populației Dobrogei, care se ridica la 227.920 de oameni, și cu autoritățile administrative din orașul Tulcea. Tot pe aceeași direcție se înscrie și documentul nr. 7 (din 14 septembrie 1878), care cuprindea o listă a „*persoanelor notabile fiecărei naționalități aflate în toate orașele Dobrogei*”, listă transmisă de delegația română de la Tulcea ministrului Afacerilor Străine, Mihail Kogălniceanu.

Alte documente ilustrează modalitatea în care s-a realizat transferul autorității asupra Dobrogei, de la oficialitățile rusești către cele românești, documente ce reflectă piedicile și tergiversările oficialilor ruși în realizarea acestui proces și întârzierea cu care trupele țariste au părăsit teritoriul Dobrogei. Amintim, în acest sens, documentele nr.13 și 14 care relevă refuzul rușilor de a preda oficialilor români biroul telegrafic de la Sulina, fapt ce împiedica transmiterea telegramelor oficiale către București, dar și doc. nr. 20 (15 ianuarie 1879), prin care se solicita eliberarea de către trupele rusești a unui imobil, destinat a adăposti una din școlile românești.

Un număr mult mai mare de documente tratează problematica trasării graniței româno-bulgare și atragem atenția asupra unui *Memoriu întocmit de Ministerul Afacerilor Străine, referitor la problema delimitării graniței de sud a Dobrogei în zona Arab-Tabia* (doc. 39), dar și asupra altora, care ilustrează această problemă deosebit de delicată, pentru a cărei rezolvare a fost instituită o comisie europeană de delimitare (vezi și doc. nr. 40).

În paginile aceluiași volum regăsim și o serie de documente legate de mișcarea de populație din Dobrogea în anii ce au urmat războiului ruso-româno-turc și care reflectă interesul autorităților române privind situația etnicilor musulmani, lipoveni sau bulgari din regiune, situația emigrării musulmanilor din Dobrogea și a proprietățile lăsate de aceștia la părăsirea provinciei, fluxul de populație dinspre Regat în provincie (documentul din 21 martie 1881, emis de Căpitănia portului Cernavodă) ș.a.

Toate cele 73 de documente redactate în paginile volumului, din care cele redactate în limbi străine (în franceză) au fost traduse pentru a ușura

accesul tuturor cititorilor, reflectă problematicile din epocă cu privire la situația Dobrogei și vin să întregască imaginea noastră privind acest complicat și, în egală măsură, delicat proces de integrare administrativă a regiunii în granițele țării, care s-a realizat fără a se aduce nicio atingere numeroaselor etnii conlocuitoare de aici.

Deși proiectul *Dobrogea în documente diplomatice românești 1878-1884* ar fi trebuit să marcheze cei 140 de ani scurși de la integrarea regiunii în granițele țării, din motive obiective volumul a văzut lumina tiparului un an mai târziu, în 2019, fapt care nu știrbește cu nimic aportul științific incontestabil adus de această nouă sursă istorigrafică în cunoașterea istoriei spațiului dobrogean.

Mai trebuie să precizăm că volumul a apărut sub egida Academiei Oamenilor de Știință din România, al cărui membru este profesorul Valentin Ciorbea, și cu ajutorul financiar al unei binecunoscute firme de computere din Constanța, care s-a dovedit la fel de săritoare și cu alte ocazii în susținerea culturii și istoriei dobrogene.

Prin noile documente scoase la lumină, volumul prezentat poate fi considerat una dintre cele mai valoroase contribuții documentare la cunoașterea istoriei Dobrogei apărute în ultimii ani, dar totodată și un veritabil instrument de lucru pentru cercetătorii aplecați asupra diferitelor teme de istorie dobrogeană. Nu ne rămâne decât să aducem felicitări editorilor și să urăm succes, pe mai departe, neobositului istoric și profesor Valentin Ciorbea, în demersurile de identificare și valorificare a unor noi surse documentare, care să permită specialiștilor și, în fapt, tuturor dobrogenilor, o apropiere cât mai facilă de istoria provinciei noastre.

Dr. Delia Roxana CORNEA